2. Дубинець З. О. Теми та сфери евфемізації в сучасній пресі / З. О. Дубинець // Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. – 2012. – № 1. – С. 159–163.
3. Світлична Т. В. Способи творення евфемізмів (на матеріалі прозових творів) / Т. В. Світлична // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. – 2013. – Вип. 34. – С. 277–281.
4. May D. Euphemisms and the Media, in Enright / May D. (Ed.) Fair of Speech: the uses of euphemism. – Oxford: Oxford University Press, 1985. – 135 p.
5. Warren B. What euphemisms tell us about the interpretation of words / Warren B. // Studia Linguistica. – 1992. Vol. 46/2. P. 128–172.

Вікторія Покладова,
Вікторія Снігур

РОЛЬ ЗДІБНОСТЕЙ У РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРА У ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

В останні десятиріччя в центрі уваги психолого-педагогічної науки знаходиться вивчення особливостей і можливостей людини, умов цілеспрямованої дії на розвиток її творчого потенціалу, створенню повноцінного навчаючого й розвиваючого середовища.

Створення умов для розвитку творчого потенціалу, творчої активності учнів є однією з важливих завдань уроків трудового навчання. Навчальний заклад має сприяти розвитку особистості, допомагати пізнати себе, самовизначитись, самореалізуватись, що дасть можливість продуктивно будувати майбутнє.

З огляду на вищезазначене метою тез є визначення ролі здібностей у розвитку творчого потенціалу школярів у процесі технологічної підготовки.

До проблеми формування творчої особистості школяра зверталися вітчизняні й зарубіжні психологи та педагоги, зокрема такі як: Б. Ананьєв, І. Волков, І. Волощук, В. Гервер, Є. Єфімова, Н. Колесник, Г. Костюк, В. Моляко, І. Павлов, Я. Пономарьов, М. Поташник, В. Роменець, Ж. Філден, Н. Ярмаченко та інші.

Розвиток особистості, з одного боку є результатом різноманітної діяльності людини, з іншого – здійснення впливу на цю діяльність. Учитель трудового навчання має великий потенціал у створенні умов для цілеспрямованого розвитку молодшого підлітка. Зміст діяльності учителя визначається сьогодні тими умовами, які ставлять йому сучасне

виробництво, великі соціально-економічні зміни, що відбуваються у нашому суспільстві [4, с. 10].

Функції учителя трудового навчання не обмежуються тільки передачею технічних та професійних знань, формуванням в учнів трудових умінь та навичок, організацією навчально-виховного процесу. Він формує особистість майбутнього працівника. У технологічній підготовці багато учнів домагаються більш значних результатів ніж в інших предметах. У зв'язку з цим у школяра виникає потреба у визнанні. Якщо він домагається підвищення свого авторитету, то його активність підвищується, а отже і підвищується творчість.

Особливу роль розвитку творчого потенціалу відіграють здібності та можливості їхнього розвитку, що мають місце в технологічній підготовці і продуктивній праці школярів.

Здібності розвиваються головним чином в умовах провідної діяльності: у дошкільному віці – у грі, у молодшому і середньому шкільному віці – у навчанні. Подальший їх розвиток відбувається в юнацькому віці, коли поряд із навчанням учні починають більш-менш систематично долучатися до трудової діяльності, одержують початкову професійну підготовку. Звичайно, поряд із ними існують й інші форми організації діяльності учнів, в яких також розвиваються здібності.

Здавна здібності пов'язували тільки з досягненнями в мистецтві, техніці і науці. Але чи потрібні в практичній діяльності які-небудь здібності чи ні? На це питання переконливу відповідь, на наш погляд, дав видатний радянський психолог Б. Теплов. На прикладі праці полководця він показав, що практична діяльність потребує не менше високорозвинених здібностей (зокрема, розумових), чим, наприклад, теоретична діяльність вченого. У роботі будь-якого організатора, виробника, господарника кожну мить постають питання, що потребують напруженої розумової діяльності. Будучи зайнятими організаційною роботою, кожний із них вирішує задачу, спираючись не на безпосереднє сприйняття речей і пряме маніпулювання з ними. Самі об'єкти його розумової діяльності – взаємовідносини груп людей, зайнятих у якому виробництві, засоби керівництва цими групами і встановлення зв'язку між ними тощо, такі, що далеко не завжди піддаються безпосередньому сприйняттю і тим більше не піддаються фізичному оперуванню з ними.

Що стосується формування здібностей, то вони, на думку Б. Теплова, розвиваються не інакше, як у процесі тієї або іншої практичної або теоретичної діяльності. «Здібність, – писав він, – не може виникнути поза відповідною конкретною діяльністю» [3, с. 78].

Існують чисельні дослідження, – зазначає В. Сидоренко, – які доводять, що при відповідній організації діяльності учня розвиваються як елементарні здібності (здібність відчувати, сприймати, мислити, запам'ятовувати й ін.), так і більш складні (конструктивна уява, технічне

мислення, педагогічна уява й ін.). Причому розвиваються саме здібності, необхідні для успішного здійснення даного виду трудової діяльності [2, с. 9].

Розвиток здібностей виявляється в удосконалюванні, спеціалізації психічних процесів і властивостей особистості. У процесі навчально-трудової діяльності, наприклад, розподіл уваги стає більш широким, а її переключення – більш швидким. Поряд із спогляданням об'єктів індивід навчається спрямовувати свою увагу на звуки, температуру, малопомітні нерівності оброблюваного об'єкта. Працюючи з обладнанням, школяр, наприклад, навчається чутливо сприймати звуки двигуна і виділяти ті з них, що пов'язані з несправною роботою, а працюючи на токарному верстаті – визначати на дотик якість оброблюваного матеріалу. Керування розвитком такої уваги відбувається насамперед через формування різноманітних видів самоконтролю.

Отже, здібності є одним з важливих факторів розвитку творчої особистості. Включаючись у трудовий процес, школяр докорінно змінює своє уявлення про себе і про навколишній світ, під впливом успіхів у трудовій діяльності змінюється самооцінка школяра.

Список використаних джерел

1. Коберник О. М. Проектно-технологічна система трудового навчання / О. М. Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – № 4. – С. 23–26.
2. Сидоренко В. К. Проектно-технологічний підхід як основа оновлення змісту трудового навчання школярів / В. К. Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2011. – № 1. – С. 7–12.
3. Теплов Б. М. Проблемы индивидуальных различий / Б. М. Теплов. – М., 1961. – 169 с.
4. Ящук С. М. Розвиток творчого потенціалу учнів у процесі проектно-технологічної діяльності / С. М. Ящук // Рідна школа. – 2004. – № 4. – С. 9–12.

Тетяна Пономаренко

ПІДРУЧНИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ (ПОЧАТОК 20–30-Х РР. XX СТ.)

Початок XX століття характеризується посиленням українського просвітницького, національного визвольного руху та глибоким усвідомленням українцями себе як окремого народу, відмінного від інших (у т.ч. слов'янських) своїм світоглядом, мисленням, психологією, історією, культурою, традиціями. В авангарді цього руху в Україні стояла свідома